

ACADEMIA NAȚIONALĂ DE MUZICĂ „GHEORGHE DIMA”, CLUJ-NAPOCA
ȘCOALA DOCTORALĂ „SIGISMUND TODUȚĂ”

*Ideologie și creație corală pentru școlari
în perioada comunistă*

Teză de doctorat

CONDUCĂTOR:

prof. univ. dr. habil. ELENA CHIRCEV

DOCTORAND:

NATALIA SPÂN

Cluj-Napoca

2022

CUPRINS

INTRODUCERE.....	7
CAPITOLUL I.....	11
Privire diacronică asupra muzicii corale românești pentru copii.....	11
I.1. Miniatura corală.....	15
I.2. Figuri emblematice ale miniaturii corale în romantismul românesc – Etapa precursorilor (înaintașilor).....	16
I.2.1. George Stephănescu (1843-1925).....	17
I.2.2. Gavriil Musicescu (1847-1903).....	19
I.2.3. Iacob Mureșianu (1857-1917).....	20
I.3. Secolul al XX-lea – Etapa maturității stilistice – Romantismul românesc.....	22
I.3.1. Dumitru Georgescu Kiriac (1866-1928).....	23
I.3.2. Timotei Popovici (1870-1950).....	27
I.3.3. Gheorghe Cucu (1882-1932).....	29
I.4. Epoca modernă (Perioada comunistă).....	31
I.4.1. Ioan D. Chirescu (1889-1980).....	31
I.4.2. Dimitrie Cuclin (1885-1978).....	33
I.4.3. Sabin Drăgoi (1894-1968).....	34
I.4.5. Nelu Ionescu (1906-1976).....	35
I.4.3. Liviu Comes (1918-2004).....	37
I.4.4. Laurențiu Profeta (1925-2006).....	38
I.5. Creația corală pentru copii în perioada contemporană.....	39
I.5.1. Manifestări artistice actuale.....	41
CAPITOLUL II.....	43
Ingerințe ideologice în educația muzicală a școlărilor.....	43
II.1. Ideologia socialistă și repercusiunile acesteia asupra creației corale pentru copii.....	45
II.1.1. Perioada interbelică – etapă importantă în edificarea unei creații corale școlare.....	46
II.1.2. Influența Partidului Comunist.....	47
II.1.3. Creația corală destinată copiilor.....	51
II.1.4. Sectorul educațional muzical.....	54
II.2. Influența sectorului politic asupra artei corale – organizații, societăți, festivaluri, mijloace mass-media.....	56

II.2.1. Consiliul Național al Organizației Pionierilor.....	56
II.2.2. Festivalul „Cântarea României”	58
II.2.3. Radio România.....	61
II.2.4. Televiziunea Română.....	63
II.2.5. Casa de discuri Electrecord	64
II.2.6. Revista „Muzica”	65
II.2.7. Editura Muzicală	66
II.3. Aportul Uniunii Compozitorilor pentru creația corală destinată copiilor	67
CAPITOLUL III	74
Funcția educativă a muzicii corale în societatea comunistă	74
III.1. Aspecte ale dezvoltării vocii și instruirii ansamblurilor corale	75
III.1.1. Vocea de copil	75
III.1.2. Inițierea în cântarea polifonică a copiilor din ciclul preșcolar	79
III.1.3. Rolul cântării corale în cadrul activităților de educație muzicală reflectat în bibliografia din timpul comunismului.....	81
III.1.4. Aspecte ale pregătirii vocale a elevilor	83
III.1.5. Exerciții de vocalizare în procesul de educație muzicală	84
III.1.5. Repertoriul de cântece și coruri propuse în manuale și programa școlară din timpul comunismului	87
III.2. Cântecele patriotice și rolul său în educarea elevilor	92
III.3. Influențele asupra muzicii corale pentru copii - Muzica corală sovietică	94
CAPITOLUL IV	100
ASPECTE MUZICAL-ANALITICE	100
IV.1. Sergiu Sarchizov – <i>Bună dimineța, patrie nouă!</i>	101
IV.1.1. Repere biografice, creație	101
4.1.2. <i>Bună dimineța, patrie nouă!</i> - Analiza interpretativă. Concepția dirijorală	102
IV.2. Laurențiu Profeta – <i>Poemul pădurii</i>	110
IV.2.1. Repere biografice, creație	110
IV.2.2. <i>Poemul pădurii</i> - Analiza interpretativă. Concepția dirijorală	112
IV.3. Dan Voiculescu – <i>S.O.S., Solfegiu, Ce bucluc!</i>	121
IV.3.1 Repere biografice, creație.	121
IV.3.2 Analiza interpretativă. Concepția dirijorală	123
IV.4. Constantin Rîpă – <i>Concertul animalelor</i>	128
IV.4.1 Repere biografice, creație	128

IV.4.2 <i>Concertul animalelor - Analiza interpretativă. Concepția dirijorală</i>	129
IV.5. Valentin Timaru – <i>Cîntece pentru copii, instrumente și jucării muzicale</i>	139
IV.5.1. <i>Repere biografice, creație</i>	139
IV.5.2. <i>Cîntece pentru copii, instrumente și jucării – Analiza interpretativă. Concepția dirijorală</i>	142
CONCLUZII	152
BIBLIOGRAFIE	157
ANEXE	164

REZUMAT

Argumentele care au stat la baza concretizării prezentei cercetări, cu titlul *Ideologie și creație corală pentru școlari în perioada comunistă*, sunt, pe de o parte de natură subiectivă, incluzând dorința de a aprofunda o temă care m-a preocupat pe tot parcursul formării mele muzicale ca dirijor de cor și pedagog, iar pe de altă parte de natură obiectivă, ținând cont de generozitatea temei.

Realizarea demersului de expertiză a reprezentat o adevărată provocare, pledoaria noastră atât pentru partea teoretică, alcătuită din informații bine documentate, cât și segmentul de Anexe, are scopul de a furniza un instrument de lucru pentru profesori și dirijori în realizarea unor repertorii destinate corurilor de copii.

Structura prezentei lucrări este:

În **capitolul I** este surprinsă din punct de vedere diacronic traiectul muzicii corale românești, în speță cea destinată școlărilor, datorat demersurilor unor importanți reprezentanți din domeniul compoziției.

Cuprinsul relevă sistematizarea etapelor stilistice ale istoriei muzicii corale românești, marcată de activitatea celor mai importanți creatori:

- Romanticismul românesc prin cele două etape, cea a înaintașilor, perioadă în care s-au remarcat George Stephănescu, Gavriil Musicescu, Iacob Mureșianu, și a maturității stilistice, reprezentată de bogata activitate componistică și pedagogică a lui Dumitru Georgescu-Kiriac, Gheorghe Cucu și Timotei Popovici;
- Epoca modernă, marcată de ideologia comunistă; se evidențiază compozitorii Ioan D. Chirescu, Dimitrie Cuclin, Sabin V. Drăgoi, Nelu Ionescu, Liviu Comes și Laurențiu Profeta;
- Perioada contemporană în care tradiția corală românească s-a îndepărtat de rădăcinile istorice ale muzicii destinate copiilor.

În **capitolul II**, ne-am axat cercetarea pe anii politici de stat socialiste și influența acestui sector asupra componisticii muzicale românești. Am evidențiat maniera de „subjugare” a mijloacelor mass-media, a presei, a radio-ului și televiziunii și a volumelor publicate cărora li se permitea publicarea în perioada comunistă; acestea erau considerate mijloace de influențare și

impulsionare ale poporului din punct de vedere politico-educativ. Prin înființarea Organizației Pionierilor din România, după modelul sovietic, s-a creat cadrul ideal pentru educarea tinerei generații într-un dominant spirit comunist, remarcându-se puternica mobilizare a mișcării corale pentru elevi. Activitatea Uniunii Compozitorilor din România, începând cu anul 1949, s-a demonstrat, în cele mai multe situații, a fi de bun augur pentru muzica corală destinată școlărilor, prin organizarea a numeroase întâlniri tematice în care compozitori, critici și muzicologi au realizat schimburi de opinii în vederea îmbogățirii cantitative și calitative a creațiilor corale pentru copii.

În **capitolul III** al lucrării, cercetarea pune accent pe funcția educativă a muzicii corale. Formarea culturii vocale a elevilor presupune o strânsă colaborare între profesor și elevi. Rolul coordonatorului este de a pune în practică toate cunoștințele teoretice și metodice care țin de specificitatea educației muzicale a școlărilor. Deprinderea de a cânta corect presupune un efort fizic și intelectual din partea elevilor, dar care aduce rezultate pozitive prin muncă sistematică și constructivă.

Capitolul IV se axează pe conturarea aspectelor muzical-analitice ale unor creații corale destinate școlărilor, care nu sunt supuse neapărat regulilor prolecultiste din punct de vedere muzical sau poetic. Am optat pentru creațiile care aparțin compozitorilor Sergiu Sarchizov, Laurențiu Profeta, care fac parte din sfera miniaturii complexe, suita și poemul coral, și lui Dan Voiculescu, deoarece valoarea educativă a corurilor sale a fost unanim recunoscută, și a reprezentanților școlii clujene de compoziție Constantin Rîpă și Valentin Timaru.

Obiectivele stabilite în cadrul demersului de cercetare s-au orientat pe analiza elementelor structurale referitoare la melodie și formă, reliefaarea procedeeelor de scriitură în elaborarea lucrărilor, investigarea potențelor ritmice, modalitățile de valorificare ale elementelor specifice muzicii dedicate copiilor și, nu în ultimul rând, implicațiile textelor poetice.

Aspectele relevate în cadrul cercetării, atât în cele patru capitole cât și în secțiunea Anexe, au menirea de a promova repertoriul coral destinat școlărilor și de a-l revigora, prin scoaterea la lumină a unor creații valoroase din punct de vedere educativ.